

ATTAVIITSOQ INATSISSARTUNI

UKA2023/007

25-09-2023

Knud Mathiassen

2024-imut aningaasanut inatsisissatut siunnersuut.

Aningaasaqarnermut Naligiissitaanermullu Naalakkersuisoq)

Indledning

Jeg skal kommentere forslag til finanslov for 2024 således:

Fangst og fiskeri er vigtigste erhverv for Grønland, derfor skal målsætningen være fortsat at bane bedre veje og muligheder for produktion og ikke mindst for at opnå bedste priser ved eksport.

Disse mål må også gælde for Tasiilaq og omegn, netop også fordi man gennem mange år har drøftet etablering af produktionsanlæg, dog uden resultat, trods der ved kystnært og til havs findes masser af fisk.

Min mening er, at etablere produktionsanlæg i Tasiilaq er nødvendigt, da det vil gavne for beskæftigelsen og for økonomi, for når man ser regnskaberne for Selvstyrets virksomheder kan man blandt andet konstatere Royal Greenland for året 2022 har et overskud på 186,5 mio kr efter skat, hvilket bekræfter produktion og handel med fisk kan betale sig.

Fangst

Fangst i Østgrønland er stadigvæk en livs vigtigt supplement for ernæring af mange familier, der efter vores mening er hårdt ramt af forkert og overdrevne begrænsede restriktioner for en del af året uden at se sig for og tage i agt og i betragtning af fødekæden, der bl.a. og som eksempel kan nævnes, idet videnskaben allerede har vidst, at narhvaler årsbasis ernærer sig fisk, der er større en for hele Grønland givne kvoter til fiskeriet.

Jeg mener en sådan tankegang skal omvælttes og tilrettes, således der tages mere i betragtning til vores måde at live på og med tilpasning til vores behov og liv stil.

ATTAVITSOQ INATSIARTUNI

Jeg bemærkede budgettering af ressourceafgifter fra fiskeriet i finansloven for 2022 var der stadig en stor usikkerhed om udviklingen i fiskepriserne samt eksportmarkederne. Dette på grund af forsat usikkerhed i forbindelse med Covid-19 og Ruslands invasion af Ukraine skabte for en tid betydelig usikkerhed, trods det viste det sig heldigvis, at handelen med andre lande gav 140 mio kr mere end, hvad man ellers ville have fået fra Rusland, men jeg har også bemærket eksport af fisk og skaldyr i 2022 var 15-20 tons højere. Selvfølgelig er budgettet påvirket af sådanne forhold.

Havneforhold

Det ser ud til flytning af RAL's havneplacering fra Ålborg til Århus har kostet 60 mio kr mere end, hvad man har forventet, RAL havde i 2022 underskud på 96,2 mio kr. Jeg håber derfor Naalakkersuisut bør have mere bevågenhed over sådanne fejltagelser.

Suliffeqarneq

Arbejdsledigheden er takket være dalende i hele landet, da gennemsnits tallet i januar 2023 var på i alt 1.390, dog ses der endnu ikke hvad og hvorledes udviklingen ser ud med hensyn til uregistrerede unge mellem 15 og 29 år ? hvordan er status på det ?

Der er ud over registrering af ledigheden, indført registrering af manglen på arbejds kraft i én af kommunerne, som jeg syntes er og vil være et godt redskab i fremtiden, da manglen på arbejdskraft ikke kan ses bort fra.

Turisme

Turismen i vort land, der også er skadeligt for natur og miljø gør ingen økonomisk nytte !

Trods alt for mange turister er disse intet til gavn for landets økonomi, ikke mindst krydstogtskibe, der sejler uhindret, hvor som helst og uden tilsyn på vores farvande sejler uden at bidrage økonomisk til landet, tænkt hvad der vil ske, når udvidelserne af lufthavne i Ilulissat, Nuuk og i syd Grønland vil ske, såfremt der ikke sker ændringer ?

Som eksempel kan det nævnes, at man i allerede 2012 var foretaget rundspørge undersøgelser blandt overnattende turister i én af Grønlands førende turistby, hvad turisterne mener, hvis der indføres lokal afgift på 30 kr pr. turist pr. nat. Dertil havde 90 % af adspurgte intet imod, hvis en

ATTAVITSOQ INATSIARTUNI

sådan ordning indføres. Tænkt der er hidtil indtil sket, trods andre lande allerede har indført en sådan ordning.

Jeg mener og syntes, at kommunerne burde via lovgivning kunne have retten til at kunne beslutte sådanne ordninger indført, som eksempel kan det nævnes, at denne mulighed allerede var indført i Færøerne.

Det var ellers også én af intentionerne, da man i sin tid planlagde kommunesammenlægninger, idet man satsede på at overdrage ansvar og pligter til ”store kommuner” fra Selvstyret, men traditionen tro er der intet sket endnu, kun og blot overdragelse af en del af det sociale områder.

Man ved, at der i denne sommer er anløbet 7-800 krydstogtskibe til Grønland.

Lad os forestille os, hvor meget et krydstogtskib udleder miljø skadelig stoffer i form af nat- og dagrenovation samt CO_2 mv. skadelige udledninger ?

Dette er også bekræftet af Nera's rapport vedr. forurening fra krydstogtskibe.

Trods det har Naalakkersuit åbenbart prioriteret og valgt at ramme og sætter ualmindelig krav til byggerne og stopper affaldsforbrændingen, der er betydelig mindre end, hvad krydstogtskibene udleder af luftforureninger – end at arbejde for at begrænse krydstogtskibenes udledning af natur og miljø skadelige stoffer ved at indføre miljøafgifter og sætter højere krav og betingelser overfor krydstogtskibene, hvorfor man her må betragte Naalakkersuisut som forkæmpere for forøgelse af fluer og affald i byggerne.

Tænk lige engang; at der til næste år er sat 14,5 mio indtægter til havneafgift, trods der allerede anløber 7-800 krydstogtskibe til Grønland og at der kun forventes indtægter derfra på 10 mio kr ? som man siger, at vort land er for krydstogtskibe billigst at ankomme. **DET KAN SIMPEL HEN IKKE PASSE.**

På Færøerne betaler krydstogtskibe havneafgift uanset om de ligger til kaj eller lå til anker og at det er pålagt lods ombord, så snart det nærmer sig indsejling til havn. Det giver ekstra indkomst, så derfor tænk jer godt om Naalakkersuisut !

ATTAVITSOQ INATSIARTUNI

I kraft af stigende ankomster af krydstogtskib bliver fangerne og fiskerne forstyrret i at udføre deres erhverv og ikke mindst bliver fangstdyrene forstyrret på deres normale vandringsruter. Derfor må betingelserne være:

1. Samtlige skibe, der ankommer Grønland skal pålægges om at følge IMO's regler, der allerede er implementeret i danske havne om reduktion og bekæmpelse af luftforurening fra skibe.
2. at der nedlægges påstand om til samtlige krydstogtskibe om brug af lods ved sejlads ved vores farvande,
3. at samtlige krydstogtskibe pålægges om at betale miljøafgift, der tilfalder kommune kassen, uanset de ligger til kaj eller ligger til anker udenfor byen/bygd,
4. at alle passagerer pålægges at betale miljøafgift på mindst 50 kr,
5. at der til alle krydstogtskibe og sejlskibe sættes lovbestemte betingelser og krav samt tilsyn.

Ellefte september 2023 hørte vi og set et krydstogtskib, der var grund støt i nord Østgrønland, heldigvis uden større person eller tingskade og vi er nu vidende om, at vores sundhedsvæsen, der allerede har kæmpe udfordringer nu også er belastet økonomisk af turismen.

Derfor er det nødvendigt, som jeg sagde før, at sætte større krav og betingelser, som ikke kan viges udenom sættes i værk.

Boligforhold

Boligforholdene i Østgrønland og for øvrigt også i mange af bygderne specielt også i nord Grønland er under alt kritik. Søle type 1, 3 huse, som er bygget i 1940-50-erne, som slet ikke er tilsvarende til nutidens forhold er stadigvæk i brug. Sådanne forhold kan bestemt ikke accepteres og bør snarest rettes op.

Minimale støtte til ældre og førtidspensionister skal reguleres uden at tage hensyn til ægtefællens eller partnerens indkomst.

Anbringelse af børn udenfor hjemmet

Jeg lagde også mærkemærke "Prinsesse Margrethes Børnehjem" i Tasiilaq, der har børn, fra 0-14 år primært søskende fra lokalområdet har sociale og følelsesmæssige udfordringer, sårbarhed, lavt

ATTAVITSOQ INATSISARTUNI

selvværd og lav selvtillid. Ofte har børnene adfærdsvanskeligheder, indlæringsmæssige udfordringer og behov for støtte i forbindelse med skolegang.

Dertil kræver jeg og spørger Naalakkersuit, om de har specielle planer eller tiltag for at give børnene bedre muligheder ? for at komme til livs med deres problemer ?

Der er i 2023 192 pladser til anbringelse af børn uden for hjemmet, som koster mange penge for kommunerne og landskassen, derfor er MANU et helhedsorienteret landsdækkende tilbud med en bred vifte af værktøjer om børns udvikling fra 0-6 år der retter sig mod styrkelse af forældres samt vordende forældres forælderrolle; fagpersoner der til dagligt har berøringsflade med børn; bedsteforældre; materialer til børn samt til den almene borger har derfor en bred vifte af målgrupper.

Og tidlig Indsats programmet for sårbare gravide familier, eller sårbare forældre med små børn fra 0-2 år, har til formål at fremme barnets trivsel og forebygge omsorgssvigt i et tæt samarbejde med familien er en forebyggende indsats, der har til formål at forhindre problemer er et godt tiltag.

Samt det overordnede formål med programmet Meeqqat 0-18 år er, at alle børn og unge får et godt liv med god trivsel og pædagogisk udvikling støttes fuldtud herfra.

Råstof udvind

Afslutningsvis er en del af aftalen med staten om indtægt fordeling vedr råstof indtægter jfr. lov om Grønlands Selvstyre § 7, stk. 2, nr. 1. Indtægter opkrævet til dækning af myndighedsbehandling, er ikke omfattet af denne aftale, og skal derfor opgøres separat. Grønlands Selvstyre har pr. 1. januar 2010 hjemtaget forvaltningen af råstofområdet. Råstofstyrelsens forvaltningsansvar er fastlagt i Inatsisartutlov nr. 7 af 7. december 2009 om mineralske råstoffer og aktiviteter af betydning herfor, med efterfølgende ændringer og bekendtgørelser og i Lov om Grønlands Selvstyre samt i Grønlandsk-dansk selvstyrekommissions betænkning om selvstyre i Grønland af 17. april 2008.

Efter foranstående påmindelse vil jeg spørge Naalakkersuisut, i henhold til presse meddelelse i sommerens løb vedr. Kuannersuit, hvordan sagen vedr. krav om milliard erstatning fra et udenlandsk råstof selskab behandles ?

ATTAVITSOQ

INATSISARTUNI

Taama oqaaseqarlunga suliap aappassanneerpeqannginnerani Aningaasaqarnermut Akileraartarnermullu ataatsimiititaliami suliarineqarnissaa inassutingaara.

Med disse bemærkninger indstiller jeg sagen til behandling i Skatte- og Økonomi udvalget.